

lokolás nélkül betiltotta megjelenését

beszűntetni, most ismét megjelenteti. A regeli lap mellett délben a most megjelenő Friss Hírek, délután pedig a szintén újra megindítandó Szegedi Híradó szolgálna a kormány politikáját Szegeden. Az újonnan

meginduló lapok főszerkesztőjévé a kormány Béla Henrik volt nemzetgyűlési képviselőt, a Budapesti Hírlap főmunkatársát tenné meg, a kiadóhivatal igazgatója pedig Lippay Dezső lesz. A kormány a három lap megindítását a legközelebbi napokra tervezi, amit bizonyít az is, hogy ezen a héten megérkezett már a kormánypárti lapok nyomdájába egy új rotációs gép és a jövő hét első napjaira több szedőgépet várnak.

fordul, — halljuk a régi szent magyarok, a Vörösmartyak, a Döbrentéiek lábujjhegyen való járkálását a nemzet színházában. És a sötéten bordós, tompán aranyozott nézőtérén még találkozhattunk ama első színházlátogató asszonyok leányaival és unokáival, akik az imént jöttek át a Rondellából, hogy itt azután véglegesen olyan hajviselethez és olyan beszédhez szokjanak, amilyent Laborfalvi Róza a színpadról diktál. — És már csak azért is sajnálni való a mai fiatalok, mert még csak udvarát sem láthatja a régi Nemzeti Színháznak, ahol ama Henrik királyok és Rómeók, akikhez hasonlítani, legalább álmlában minden pesti fiatalember szeretett volna nappali valóságukban olykor borotválatlanul és pipiszárat szopogatva is megmutatkoztak, de amikor volt valamely jel a homlokukon, amelynél fogva nem látszottak közönséges embereknek. (A nemes, hatyútartású, árvalányhaj módjára lengedező, szép színészpók a nappali udvaron, úgynevezett civil-ruhában is mindig szívmegejtők voltak.) Itt a sekrestyék, az öltözők mellett egy életet lehetett volna eltölteni lelkesedéssel, figyelemmel, áhítattal... Hát még mikor odabent a sugó megrázta a csengettyűjét!

Ebben a színházban nevedett Pest legnépszerűbb emberévé Ujházi Ede. Mert a Kerepesi út és a Hatvani ucca találkozásán volt akkoriban a város közepe.

A tegnapiak ködlovagjai

A Mester, az utolsó népszerű ember Pesten

Írta: Kridy Gyula

Bizonyosan kukorékolva üdvözölték őt a tyúkketrechez, (a későbbi Wampetichhez) címezett vendéglő kakasai, amikor meglátták; különösen a vén kakasok, amelyek már semmi egyébbe nem voltak jók a világon, mint arra, hogy belőlük levest főzzenek a Mesternek.

A Mester volt az utolsó népszerű ember Budapesten, — utána nagyon sokan jöttek, akiket mesternek szokás tén még napjainkban is szólítani, de hajh, a népszerűségnek, ennek a békebeli érzeménynak végleg befűtöztették Pesten.

A Mester idejében a fővárosban látható szemeknek körülbelül ötven százaléka szelíd, tavaszias bárányszem volt, amely örvendeni látszott a kertek frissen sarjadt fűvének, a pékek ropogós süteményének, a szaftos virstlinek, az esti színházba való menetelnek, egyszóval minden olyan apróságnak, amelyet a nagy belga író a „szegények kincsének“ nevezett.

De ugyancsak nagyon sok volt még a derűs arc is a városban, pedig nem is mindenki völgyénye derűlők között, volt közöttük öreg házaseMBER is.

Biztos, bizakodó nyugalommal haladtak végig ezek az arcok a pesti uccákon, a gyötrelmes gond nem torzította el sarkantyúrúgásaival a homlokokat, legfeljebb apró csirkekapargálások mutatkoznak a halánték körül, amikor annak ideje elérkezik. A szenvedélyes gyűlölködők is, akiknek béke-egér harcain annyit izgult a régi Pest: jóvialis ebédutáni embereknek látszottak, ha az uccára vagy az emberi társaságba mentek; így például a régi harcosok közül olyan mókus-hajcsa volt Lengyel Zoltánnak, amilyen bajusszal a kis színházak kómikusai akarnak elérni némi hatást, — míg ellenfele, a megtermett Polónyi Géza olyan flegmatikusnak látszott, mint egy céhmester... Valamiképpen úgy voltunk még akkor a haraggal, hogy az elpárolgott az emberekből, amint a levest eléjük helyezték az asztalra. Mire beköszöntött az este és az órásmesterek privát diligenciából is kivilágították boltjaik fölé alkalmazott óráikat, (senkinek se jutott eszébe bevérni az órák üveg-láncait), a pesti arcoknak szokásuk volt nekigömbölyödni, mintha a Duna fölött repülő vadludak elvitték volna észak felé a mindenkor élettelek zordonságát Pestről, — mintha Constantin abbé (Ujházi Ede ábrázolásában) bölcsességétől okosodott volna meg az egész város.

A Mester azon a Pesten élt, amelyben még szokása volt emlékebe eltenni bizo-

nyos színházi esték színlapjait annak is, akinek a neve éppen nem volt kinyomtatva a színi cédulára. A Mester azon a Pesten élt, amikor a Nagykörúton jóformán minden ember ismerte egymást és a találkozás fölötti örömeiben zászlóként meglobogtatta kalapját. A nagy vöröszakállú Tiller, a katonai snájder az Andrássy útra befordulván, egyéb ismerős hiányában a házaknak, az ablakoknak köszönetet. És a nők keze szívesen nyult zsebkendőcskéért, hogy azt meglengessék hajók, versenylovak, esküvői menetek felé. (Csak egy pár vén mizantrop-jellemű szobatudós törte még azon a fejét, hogy miért örülnek oly kimondhatatlanul a nők, mikor esküvőt látnak.)

Ezen a Pesten a Jambó-nótától, a mindennapi ünnepélyektől, a tavaszi kocskörzótől, a menyecske nevetéstől, az étvágycsináló Digestol Glück' tengerirákos plakátjaitól (amelvek mellé nem sokára oda kerülnek Ujházi E. plakátjai is a rumos üveggel), az uccákon vándorló ősbudavári bolondos zenekaroktól visszhangos Pesten volt a legnépszerűbb ember a Mester. Azt mondták felőle, hogy ő az élet művésze... Igaz, a régi Nemzeti Színház még helyén állt, mint a tizenkilencedik század szívünk közepéből fakadott kultúrájának a lovagvára; senkinek se jut eszébe, hogy A. A. gróf valamikor kultuszminiszter lesz és első ténykedése csúffá tenni a magyar tradíciókat a N. Sz. áthelyezésével. És a szent színházban esténként a Mester játszik.

Nem csodálom, hogy mostanában olyan gyakran hallani eféle önértékes kijelentéseket Pesten:

— Én még „valódi békebeli“ ember vagyok!

Az emberek úgy tüntetnek ezzel a „békebeliséggel“, mint valami rendjellel, amelyet valamely hatalmas életcsászár helyezett el a mellükön. Hát az igaz, hogy már csak azért is érdemes volt „békebeli“ embernek lenni ebben a városban, hogy esténként ellátogathattunk a régi Nemzeti Színházba. Valóban elolvashattuk a drótröstély alatt pirosuló vagy zöldülő színcédulákat, amelyek ennek a nemes, ódon koronázási templomok hangulataira emlékeztető épület bejáratánál az est jelentőségét hirdették. Ez épület bejárata elé bizvást odaképzeltünk ama nevezetes színházigazgató, Shakespeare alakját, amint gondolkozva jár fel és alá: vajjon királynő öfelsége eljön-e a mai előadásra? Ebben a kápolnaszerű előcsarnokban, ahol már tompított hangon beszél mindenki, aki a Kerepesi út túl- és kofahangjaiból ide be

Népszerű volt, — hogy a Mester népszerűségéhez hasonlatos fogalom az ő elmúlásával végleg elköltözött Pestről.

Voltak itt valaha más népszerű emberek is, mint például az öreg József főherceg a mult időkől, a közelből talán Bárczy polgármester, de Ujházi „Edus“ népszerűségével nem vetélkedhetett senki.

Egy ember, akinek nem voltak ellenségei, — mert az ő művészete előtt még pályatársai is beadták a derekukat, pedig ezen a pályán nem a legismeretlenebb dolgok közé tartoznak: a torzsalkodás és a gáncsvető irigység.

Egy ember, akit mindenki ismer a városban, — akár a „szárguldo gilotin“ csengetésétől fölvert körúton, ahol állványait az imént szedték szét a házépítő tótok, akár a Belváros kanyarulatos uccáiban, ahol a patriciusnék kesztyűs kezében megáll a portörölöröngy, amikor Edus az ablakuk alatt elballag, pedig ezek az asszonyok egyébként már annyira megvetették a férfinemet, hogy ártatlan por helyett egváhból is leöntötték őket az emeletről. (Mert Ujházi pályája elején hősszerű is volt.) A múzeumkörúti, medvebundás cerberusoktól őrzött palotákban a fagyaltarcú komteszek egy-egy Nemzeti Színházi kirándulás után éppen annyit beszélgetnek Ujháziról, mint akár a józsefvárosi asztaltársaságoknál, ahová az előadás után mentegedőzve érkezik meg a törzsvendég és szomszagságát egy hatalmas korttyal csilláptván, egy ember történetének a mesélgetéséhez kezd, amely embernek szerepét este Ujházi Ede játszotta. Éppen olyan tisztelttel várakozik a nagykörúti villamos, ha Ujházi mester felszállani készül, mint egykor a kerepesiúti lövönatú kocsisok fékeztek, amikor a kockás ruhájáról messziről felismerhető Podmaniczky Frigyes az úttesten áttiipegett. A konflis pedig, aki ebben az időben meglehetősen elbizako-

dött legényke volt Pesten: Ujházi Edének köszöntet legelőször, mert megcsik néha, hogy a lóhajónak is kedve szótlan a szín-házi kakasülőre felkapaszkodni. Az unatkozó hordár abbahagyja az uccasárok öntözését, haptákba áll, pedig nagyon jól tudja, hogy Ede úr már régen nem küldöget szerelmeslevelet. De talán mindenek-nél nagyobb tisztelői a városban a vendéglősök és a pincérek... A Mester megjelenése és letelepedése álma volt minden pesti kocsmárosnak.

*

Ihász György szerkesztő úr a *Vendéglősök Lapja*-ban egyszer azt indítványozta (vezércikkben), hogy az ipartestület kérje fel a Nemzeti Színház nagy művészt, hogy mindennap más és más vendéglőben ebédeljen és vacsorázzon, hogy ilyenformán minden tisztelőjének alkalom adassék a Mester megvendégelésére... De Edus (amint a legfiatalabb és tekintélyt nem respektáló hírlapíró urak nevezték), hűséges maradt ahhoz a vendéglőhöz, ahová az Állatkertből az oroszlan bömbölése áthallatszott. A legenda szerint a mogorva Szilágyi Dezső is ezen „hallomány” miatt költötte el itt magányos ebédeit.)

Ujházi bevonulása az egykori Tyúkkert-rebe, mindig ünnepélyes és jelentős esemény volt.

A cirkuszbirkózó külsejű Wampetics, akit ugyancsak minden ember ismert nyáron Pesten (mint akár Feld Zsigát, vagy Friedmann igazgatót), abbahagyta az állatkerti szomszédság miatt elszájtított kiáltószavait, amikor Ujházi egyfogatója a kert előtt megállott. Sőt a szalvétát is kezébe vette, ami pedig nem volt szokása ennek a vendéglősnek, aki a pesti vendéglős-generáció ama második hajtasából jött, amely a Gundelek, Palkovicsok, a Glückök, Lippertek után következett. (Ezeknek a régi neveknek emlégetésénél okvetlenül eszébe jutnak az embernek a vadkanfővel díszített étlapok és az egykori konyhából olyan mesebeli étvágy áramlik kifelé, hogy az ember gyomra romlásával örökké szemrehányást tehet magának, hogy nem jutott eszébe egykor feleséget választani a csigatésztát gyűrő, pörge szakácsnék közül. És a félhomályos sötétségekben még az öregebb Weller úr foglal helyet, aki Pickwicket fuvarozta.)

Am az ételeknek és italoknak az íze ebben a mindig vasárnapiasan tarkabarka vendéglőben valamely olyan felejtethetlenséggel fródott be az idejárt vendégek gyomor-emlékezetébe, mint valami jóízű szindarab, amelyben valaha Ujházi játszott.

*

Volt Ujházi-leves, volt Ujházi-fröccs, mint akár Esterházy-rostélyos vagy Stefánia-sült. Nagy dolog az, amikor a szakácsok is már annyira megtisztelik az embert, hogy nevére eledeleket neveznek el. (Könnyű volt Kossuthnak, Wekerlénnek: az ő nevékről pénzt neveztek el, de azt a pénzt ők gyártották. Náday Ferenc a Nemzeti Kaszinóban, Gyenes a gentry-körökben forgolódott: egyik nagy művész sem érte meg, hogy akár egy mártást is elnevezzenek róla.)

*

Csak azoknak a jelenségeknek a szelímei ismeretlenek előttünk, amely jelenségek a jövőndöt mutatóják, de a múlt idők látományai lehetnek akár derűs ismerőseink is, akik nem félve betegségtől, halál-

tól: mindig csak azokat a kertes sétautakat választják tartózkodási helyüknek, amely utakra aranyhidakat rak léptek elé a zöld lombok közül előjövő napugár. — Így a Mestert sem kell abban a tragikus pozíció-jában szennyezőre vennünk, amikor az örök sötétstől remegett (az, aki mindig kedvetlen, örökéletű lámpásoknak a világosságában élt), nem kell őt néznünk megrokkant, öregemberesen fityegő nadrágszáraiban, amint a mai Nemzeti Színház szíszbejárójánál az odakészített karosszékben színjátszó tehetsége révén: látszólag még mindig a régi derűvel üldögl, — de már egytelenszer sem mondja:

— Marha.

Az elmúlt idők sötétségének azon a pontján kell találkozunk vele, amikor ő jelentette az életörömet (amelyet némelyek bohémuságnak is mondanak), ő jelentette azt a bölcs humorosságot, amelyet a maga megkisebítése nélkül utánozhatott akár-melyik tekintélyes polgár; ő jelentette azt a bizonyos evkedvű vidámságot, amelyre a legnagyobb szüksége van bizonyos korban minden embernek, hogy egyforma léptekkel haladhasson az élet változatosságai között; ő jelentette azt az isteni jó étvágyat, amely kezdett tűnedezőben lenni a városból, amikor mindenünk megvolt.

Hogy a színpadra lépve, birodalmak, korszakok, történelmi hangulatok egész légióját hozta magával pusztá megjelenésével: azt szinte természetes dolognak vettük ennél a nagy színésznel. De az már valamely magasabbrendű dolog volt, hogy belépve egy fogadóba vagy egy kávéházba, a szivarjának szája szögletébe való vágásával elővárszolta azokat a fényeket, amelyek odáig rejtettek voltak, az emberi arculatokon, az élet visszatérő kedvét csalogatta vissza a legfáradtabb szemekbe is, sőt még ahhoz is volt hatalma, hogy megmozgassa a jelenlévők gyomoridegeit, amelyek elpetyhüdtek a vendéglős köszönetjei és a pincér figyelmes rábeszélései folytán. Bizonyos nagyozolással tehát azt mondhatnánk, hogy a mi Ujházink ellen-tétje volt a legendabeli garabonciás diáknak, aki tudvalevően köpenye szárnyának a meglebegtetésével elközmásított minden levest Budán.

Éppen Edus bácsi megjelenésére kezdtek újfent munkájukba a konyhákban a fáradó fazekak és tálak és a szakácsnék eszébe jutott a szeretője. A meguntak, az étvágytalanok önkéntelenül az étlap nézegetésébe fognak: vajjon mit fog enni Ujházi? Kötelessége-e mindennap Ujházilevest ennie?

*

Hiszen a régmúlt időkben is tudunk jó-étvágyú emberekről, akiket fejedelmek vagy egyéb gazdag emberek azért tartanak asztaluknál, hogy az evésükkel jóétvágyat gerjessenek. A régi pesti fogadóknak nem volt ritkaság az ilyen tempót diktáló evő, akikből csak a hátul megkötött szalvéta számfűléi látszottak ki, amidőn a drágálátos tálakat elébe rakta a pincér. Maga Szilágyi Dezső is, aki pedig nagyon okos embernek mondatott, szinte magánkiült lett az örömtől, ha kedvére való ételt talált a speizcetlin; de ő nagyon haragudott, ha a szomszéd asztaltól megfigyelték, hogyan süllyeszti el hatalmas fogszorai mögött az ökölnyi falatokat. A Szemere Miklós háztartása körül sokáig ott lehetett találni Szűcs „pátrit”: Magyarország egyik nagy-ehető emberét, aki miután az ebédjét rendszerint három porció levestel kezdte: a levesestálat állította maga elé. (E sorok írója is szerencsésnek mondja azt a nap-ját, amelyen valamely vendéglőben olyan embernek a szomszédságába kerül, aki minden eledelet egyszerre eszi késsel, villával, kanállal, de mégis a legnagyobb szerepet játssza azoknak a kenyérdarabkáknak, amelyekkel a tálakat és evőeszközöket tisztára megtörölgeti. Teremtőm, mily jó lehet evőkes lapjáról enni a paradicsomos káposztát!)

U. E. letelepedése is külön stúdium volt a fogadóban.

Mindig megpróbálta a szék erejét, mielőtt leereszkedett volna rá. A villát és a kést egymáshoz fente, mint ahogyan valaha Debrecenben láthatta. A só- és paprikatartót pontosan a maga helyére állította, mint rendszerítő emberhez illik. Az abrosz tisztaságát hosszadalmasan szemügyre vette; lefújta, leseperte a kenyérmorzsákat maga körül; megvizsgálta a fogvájókat: vajjon elég kemény fából készültek-e. Megtapintotta a friss kenyéret, amelyet nagyon fontosnak tartott étkezésénél. És csak azután nézett végig pápaszeme mögött asztaltársain, hírlapírókon és a hírlapírókhoz rendszerint tartozni szokott embereken.

— Mit ettetek, marhák? — kérdezte az ő bámulatos hangján olyan végtelen derűvel, hogy már az első szavára elnyiffantotta magát a közelben egy vidéki menyecske, mintha valami váratlan baj érte volna; holott éppen azért ült a szomszédságban, hogy Edét a fehérasztalnál lássa.

Wampetics a kiváltságos vendégnek kijáró szolgálathoz állott meg az U. E. háta mögött, habár ez a szívélyesség bizonyára nagy megerőtetésébe került a mord vendéglősnek.

— Már megint madarat egyek, marha? — dörmögött az a csodálatos hang, amelynek forrástiszta hőmpölygésében még a vessző-

ket és a hosszú ékeztető betűket is megérez-tük, ha az a színpadról áramlott felénk, mint ahogy a képzett muzsikusi a zene hallatára látja a kottajeleket maga előtt. — Vagy talán malacpörköltet, amelyről azt hiszik a pestiek, hogy azt Wampetics találta ki? El kell csapni a szakácsnélt és Vizvári Mariskát kell megfogadni helyette. Ez az asszonyember érti a konyhát legjobban Magyarországon.

A Mester a gyengülő szemei miatt sohase nézte az étlapot, de annál inkább hada-kozt a megszokott vendéglői étlap esetle-gességei ellen.

— Van fiatal liba? Az az egyetlen komo-lyan számbavehető madárnemű. Az tud repülni, szárnyat ad a gyomornak is. De persze az ugorkasalátát tudni kell hozzá, azt nem lehet minden konyhalányra rábízni. Az ugorkasalátát talán fontosabb, mint maga a liba. Van annak a salátának valamely kü-lön receptje, amelyet nagyon kevesen tud-nak ebben az országban. Talán Mariska tudja.

Körülbelül öt percig tartott U. E. minden-napi zsörtölődése a vendéglőssel. Végigment mindenféle ételen. A halról azt mondta, hogy azt Debrecenben csak akkor szokás enni, amikor a Tisza áradása egész a Hor-tobágyig ér és magával sodorja a halakat. A vaddisznót azóta nem lehet enni, amióta kifogytak azok a nemes vörösbörök, ame-lyek a legkeményebb vadkan-főt is puhára főzték. A borjuvelő öregembernek való. A fácánok pedig csak olasz gesztenyével töltve élvezhetők. A marhahúsról az volt a véle-ménye, hogy a pesti mészárosok mind kötni-valók, mert annak ízes, kiváló részeit Bécsbe szállítják. Nem tudnak itt, csak paszulyt főzni.

Mikor a vérmes vendéglős már lángolt az indulattól, Ede nyakába túrta a szalvétát és harsányan felkiáltott:

— Hát még nem hozzák a levesemet?

... A beavatottak nagyon jól tudták, hogy Mester jóízű zsörtölődése Wampeticsesél csak arra szolgált, hogy mindennapi jó-étvágyára rátaláljon.

De látogatott ő másféle vendéglőket is, ha hírt vette, hogy ott valamely ételt speciálisan jól készítenek. Ha polgári ember-nek születik: bizonyára ő lett volna a ma-gyar Pickwick, aki nem restel elmenni a legkülönbözőbb vendéglőkbe, hogy ott pró-bát tegyen a szakácsné tudományával. Szí-vesen útrakerekedett, amikor Bródy Sándor a Kutyavilla halpatrikáját emlegette előtte. De gondolkodás nélkül útrakelt, amikor Heltai Jenő az Erzsébet királyné úton fe-dezett fel egy vendéglőt, ahol vasárnap dél-utánonként a bakák szoktak táncolni, de hétköznap viszont a legjobb levest is kap-ható. Makai Emil egy zsidó kocsmának a nyitására jött rá a Váci körúton, de nem utolsó dolog a Nemzeti Kaszinó nyilvános éttermében is megfordulni hében-korban.

Azt lehetne mondani, Ujházi idejében az inyenek városa volt Pest. Ezekben az ívekben talán a szerelemmel is fontosabb jelentősége volt a mindennapi evésnek. A déli idő már együtt találja a megszokott asztaltársaságokat, ahol a késő délutáni órákig lehet szincerizálgatni. És az em-berek komoly gondban törnek a fejüket azon, vajjon hol fognak vacsorázni, valami olyan helyen, ahol váratlan falatokhoz jut-hatnak. Mikor dolgoztak ezek a régi pes-tiek, amikor látszólag mindig csak ebé-delnek, vacsoráznak, sőt még a gáblinak és a kávév uzsonnának is megvannak ez-időtájt a maga rajongói? Mikor értek rá dolgozni, hogy mégis annyi sok mindent alkottak, hogy még a háború haláljárású esztendői sem tudtak mindent megsemmi-síteni.

Megható volt az az igyekezet, amellyel barátságos emberek verbuváltak a közös vacsorázás érdekében. Megindító volt a pártoskodás egyes kocsmárosok mellett, mintha ők dirigálnának a városban. És fe-lejthetetlen az a gondoskodás, amellyel a Mester jóétvágyát körülvevők ismerősei és barátai jóétvágyása idején! Tíz-tizenöt ember, hírlapíró, ügyvéd, doktor fő azon, hová kellene Ujházit vacsorára elcsalo-gatni? Melyik az a kocma — mert privát-helyekre nem szívesen járt —, ahol a Mes-ter kedvére gorombáskodhatik a vendéglős-sel, hogy aztán valamely szokatlanul jó-ízű étellel kielégítse étvágyát!

Ez volt a népszerűség fokmérője Pesten, — kivel hányan igyekeznek a fehér asztalnál találkozni önzetlenül, érdekmentesen, csupán barátságból, szeretetből. És az utolsó né-pzerű pesti ember nem is panaszkodhatott a kocsmákra, amíg egészsége rendben volt. Kővér malacpörkölt és étvágyas jóbarátok vették körül minden üldöglésénél. Ujházi-fröccsöt ivott körülötte az egész vendéglő, ahová betette a lábát. Aranyárga sörök csil-logtak komló-illattal a déli napugárban, a baromfiakat pedig azzal biztatta a házhoz szakácsnéjük, hogy majd a Mester tisztele-tére levágja őket. Az étlapokat nagy gon-dossággal írták azok a pincérek, akiket „étlap-szerkesztőknek” hívnak, mert ezek az olvasmányok még érdekesebbek voltak akkor a Höfer-jelentéseknél. És Bachó ka-tonai karnagy úr indulót vezényel a honvéd-zenészeknek, amikor Ujházi Ede a vendéglő kertjébe belép.

*

Tudom, hogy némely olvasóm elégedetlen lesz azért, mert ezekben a feljegyzésekben

hiába kereste mindvégig Ujházit, a színészt. Nos, hát szándékosan hallgattam el ennek a nagyszerű embernek a színpadi produkcióit, — mert véleményem szerint Ujházi olyan rendkívüli emberpéldánya volt az örök de-rűnek és kedvességnek, aki a színpad emel-vénye nélkül is feltündöklök az élet hori-zontján: Ujházi a Nemzeti Színház nélkül is népszerű ember lett volna Pesten a benne rejlő emberi tulajdonságoknál fogva. Bús-komolyan nézhetnek eltávozott alakja után azok a pesti emberek, akik még nem felej-tették az élet, az ucca, a vendéglő és a színpad mosolygásait.

Arannyal gyógyítják a tuberkulózist

A Budapesti Orvosegyesület mai tudományos ülésén Puder Sándor dr. és Lehotay Károly dr. érdekes előadást tartottak. Dániában tanulmányozták a gümőkór *sanocrysin* terápiáját és erről beszámoltak. Puder Sándor dr. Charité poliklinikai orvos az experimentális részt és az emberen elért eredményeket tárgyalta. A *sanocrysin* fehér poralakú aranyvegyület, mely a tuberkulózis bacillust laboratóriumi kísérletben, valamint emberben igen erős mértékben pusztítja, viszont a szervezet szöveteit kevésbé, vagy egyáltalában nem támadja meg. A *sanocrysin*nek, ennek a kémiai anyagnak, specifikus hatása van, tehát a kórokozóra ható *chemo-therapiás szer*. Möllgaard professzor első kísérletei egészséges borjakon végezte. Egészséges borjak az érbe fecskendezett *sanocrysin*-oldatot baj nélkül eltűrték, ha testsúlykilogrammonként 1 centigrammál nem sokkal többet kapnak. Ha viszont az egészséges borjakat 1—3 millió tuber-kulózis bacillussal fertőztük, akkor az előbb megadott *sanocrysin*-mennyiség súlyos mérge-zésre vezet, amelyet Möllgaard úgy magyaráz, hogy a fecskendezett *sanocrysin*-oldat által a tuberkulózis állatban jelenlévő tuberkulózis-bacillustömegek elpusztítanak és az így tönkrített bacillusból mérgek szabadulnak föl, melyek a beteg szervezetben igen súlyos tünetcsoporthoz, az úgynevezett *tuberkulín-schockot* hozzák létre. Möllgaard az endotoxin-mérgezést speciálisan elkészített borjú vagy ló szérumával le tudta győzni. A szérum ugyanis ellenmérget tartalmaz, melyek a vérben keringő mérkeket legyőngíteni, illetve közöm-bösíteni képesek. A kísérletileg fertőzött álla-tok, amennyiben a fertőzéstől számított 14 na-pon belül kezdték meg a *sanocrysin*-terápiát, kivétel nélkül meggyógyultak, míg ezzel ellen-kezőleg, a nem kezelt állatok egytől-egyig el-pusztultak.

Dánia kórházaiban és tüdőbetegszanatóriu-maiban már két éve próbálják ki a *sanocrysin* emberre való hatását. Eddig az ember gümős fertőzése jobbra a légutakon keresztül tör-nék és a tüdőből idült megbetegedésére vezet, amely a műveleg előidézett heveny borjúgümő-kórtól lényegében különbözik, ebből követke-zik, hogy a *sanocrysin*-kezelés eredményessége embernél nem lesz oly szemébeölt, mint az állatkísérletekben. Emellett azonban a halálos endotoxinmérgezés embernél csekélyebb számban lép fel, miután az idült tuberkulózisban szenvedő ember többnyire elegendő mennyi-ségű ellenmérgekkel rendelkezik. Mégis ember-nél végzett *sanocrysin*-kezelésnél igen gyakran lépnek fel, többnyire múlt jellegű tünetek. Ilyenek: bőrküritések, testsúlycsökkenés és *sanocrysin*-fertőzéskor hányás. Ezek a tü-netek nagy része széruminjekciókra prompt el-múlik. Látható tehát, hogy a kezelésnél a szérum fogja kiegyensúlyozni a *sanocrysin* túlzott hatását. A szérumnak tehát igen fontos, egyensúlyozó szerepe van. Az eredményeket tekintve, Puder dr. hevenykölesgümőkór (ga-llopiere Schwindsucht) három esetéről számolt be, melyek *sanocrysin*-kezelésre meg-gyógyultak. Egyes esetekben a gümős sajtos tüdőgyulladás izzadmánya a *sanocrysin*-kezelés hatására felszívódik, a sajtos gümők kötő-szövetesen betokolódnak. Mindezen tüneteket a Röntgen-átvilágítással vagy fénykezeléssel lehet ellenőrizni. Emellett a köpetben a bacil-lusok száma megkevesbedik, majd el is tűnik, továbbá a köpetmennyiség is lassanként alább-száll. A súlyos esetek egy sorában eredmény-telen volt a kezelés, miután egyrészt nem válogatták ki a megfelelő eseteket, másrészt a betegek nem bírták ki a kezelés heroikus vol-tát. A mai tapasztalatok alapján azonban szorgos megfigyelés és individualizálás mellett kiváló eredményeket lehet elérni. Miután a kezelés különleges orvosi tapasztalatot igényel, egyelőre a magángyakorlat számára nem fog-lalható le.

Ezt követte Lehotay dr. saját terápiás fel-fogása a *sanocrysin*-kezelésről. Ő úgy látta, hogy a *sanocrysin*-dózisokat aszerint kell meg-szabni, hogy milyen a beteg vérképe, érze-kenysége és ellentáloképesége. Véleménye szerint ezeknek a szempontoknak a tekintet-be-vételével kecsgetőbb eredményeket lehet el-érni.

JUTÁNYOSAN ELADÓK:

1. Ötszobás lakás és hall összes beren-dezési tárgya (szobánként is): bútor, festmények, szőnyegek, bronz- és dísztárgyak, stb.
2. Kínai selyem faliszőnyeg három figu-rával, szobrok, porcellánok, vázák, stb.
3. Elsőrendű könyvgyűjtemény külön-böző nyelveken, változatos, gazdag anyag. „Horizont”, Király ucca ötvenhét.